

ГЕНЕЗИС ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ

Hrubi T.V. Genesis of perfectionism / T.V. Hrubi // Problems of Modern Psychology: Collection of research papers of Kamianets-Podilskiy Ivan Ohienko National University, G.S. Kostyuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D. Maksymenko, L.A. Onufrieva. – Issue 33. – Kamianets-Podilskiy: Aksioma, 2016. – P. 128–138.

Т.В. Грубі. Генезис перфекціонізму. Проаналізовано, що проблема перфекціонізму активно вивчається багатьма закордонними та українськими науковцями. Визначено перфекціонізм як психологічний конструкт, що поєднує прагнення суб'єкта до досконалості, високі особисті стандарти, прагнення доводити результати власної діяльності до найвищих стандартів (моральних, естетичних, інтелектуальних). У статті досліджено генезис перфекціонізму особистості, базуючись на існуючих підходах та розробленій авторській моделі. Виявлено, що на розвиток перфекціонізму впливають чинники, які умовно можна розділити на мікрорівень, мезорівень та макрорівень. Проаналізовано індивідуально-психологічні особливості особистості та внутрішньоособистісні конфлікти, що впливають на мікрорівень. Виділено риси особистості, які притаманні перфекціоністам: обов'язковість, педантизм, акуратність, старанність, завзятість, відповідальність, нейротизм, тривожність, почуття провини, самокритика, схильність до «самокопання», тощо. Проаналізовано, що перфекціоністська орієнтація первісно має соціально-приписаний характер і вирішальну роль відіграє мікросоціум – вплив сім'ї та сімейного виховання. Досліджено, що мезорівень характеризується соціальним оточенням в навчальних закладах, організаціях, робочими колективами, в яких працює і проводить більшу частину часу особистість. Проаналізовано, що на формування перфекціоністських тенденцій активно впливає шкільне оточення, але поява перфекціонізму можлива і в більш дорослому житті. Виявлено, що професійна діяльність формує людину та накладає свій відбиток на її особливості. Проаналізовано соціально-культурні чинники, які впливають на макрорівень. Досліджено перфекціонізм як соціально-детерміноване явище.

Ключові слова: перфекціонізм, генезис, мікрорівень, мезорівень, макрорівень, особистісні риси, сім'я, колеги, соціум, культура.

Т.В. Грубі. Генезис перфекционизма. Проанализировано, что проблема перфекционизма активно изучается многими зарубежными и украинскими учеными. Определено понятие перфекционизма как психологического конструкта, который характеризуется стремлением субъекта к совершенству, высокими личными стандартами, стремление человека доводит результаты любой своей деятельности до со-

ответствия самым высоким эталонам (нравственным, эстетическим, интеллектуальным). В статье исследован генезис перфекционизма личности, основываясь на существующих подходах и разработанной авторской модели. Выявлено, что на развитие перфекционизма влияют факторы, которые условно можно разделить на микроуровень, мезоуровень и макроуровень. Проанализированы индивидуально-психологические особенности личности и внутренние личностные конфликты, влияющие на микроуровень. Выделены черты личности, которые способствуют развитию перфекционизма: обязательность, педантизм, аккуратность, упорство, исполнительность, ответственность, тревожность, чувство вины, самокритика, и т. п. Проанализировано, что перфекционистские ориентации изначально имеют социальный характер и решающую роль играет микросоциумом – влияние семьи и семейного воспитания. Доказано, что мезоуровень характеризуется социальной средой в учебных заведениях, организациях, рабочих коллективах, в которых работает и проводит большую часть времени человек. Проанализировано, что на формирование перфекционистских тенденций активно влияет школьная среда, но появление перфекционизма возможно и в более взрослой жизни. Выявлено, что профессиональная деятельность формирует человека и накладывает свой отпечаток. Проанализированы социально-культурные факторы, которые влияют на макроуровень.

Ключевые слова: перфекционизм, генезис, микроуровень, мезоуровень, макроуровень, личностные черты, семья, коллеги, социум, культура.

Постановка проблеми. Дослідження проблеми перфекціонізму є об'єктом вивчення багатьох науковців в Україні та закордоном. Підвищений інтерес до цього конструкту можна пояснити соціально-культурною ситуацією, а саме підвищеними вимогами до особистості, культом самовдосконаленням, конкуренцією, швидким ритмом життя тощо. Саме прагненням до досконалості, досягненням високих результатів, потребою в удосконаленні наслідків своєї діяльності характеризується перфекціонізм. Незважаючи на значну кількість праць, присвячених даній проблемі, актуальним залишається питання про генезис перфекціонізму особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зарубіжній психології перфекціонізм почали активно вивчати з 60-х рр. ХХ ст. (А. Бек, Р. Блатт, Д. Барнс, А. Пахт, Т. Пієчовські, С. Петерс, Л. Сільверман, Р. Слейні, Л. Террі-Шорт, Р. Фрост, Г. Флетт, Д. Хамачек, М. Холлендер, П. Х'юїтт, ін.). Пізніше даним конструктом зацікавилися російські дослідники (Н. Гаранян, С. Еніколопов, Є. Ільїн, А. Холмогорова, В. Циганкова, Т. Юдеєва, В. Ясная та ін.) та вітчизняні вчені (І. Гуляс, Л. Данилевич, Т. Завада, М. Коваленко, О. Кононенко, А. Лазько, О. Лоза,

І. Матієшин, В. Павлова, Г. Чепурна та ін.). Однак, питання генезису перфекціонізму залишається відкритим.

Базуючись на існуючих підходах та розробленій авторській моделі, **метою статті** є дослідження генезису перфекціонізму особистості.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Перфекціонізм – це психологічний конструкт, що поєднує прагнення суб'єкта до досконалості, високі особисті стандарти, прагнення доводити результати власної діяльності до найвищих стандартів (моральних, естетичних, інтелектуальних). Більшість учених (Дж. Бароу, А. Бек, С. Блатт, Д. Барнс, С. Волікова, І. Грачова, Л. Данилевич, Р. Дріскулл, К. Мор, А. Пахт, Р. Фрост, Г. Флетт, Д. Хамачек, К. Хорні, М. Холлендер та ін.), розглядаючи чинники та умови виникнення перфекціонізму, дотримуються думки про те, що саме сімейні фактори (стиль виховання, авторитарність одного з батьків та ін.) є першопричиною виникнення даної риси особистості. Н. Гаранян і А. Холмогорова, вважають, що необхідно розподілити чинники на три рівні: мікросоціальний, сімейний та індивідуальний [4].

Український дослідник В.В. Грандт визначає, що генезис перфекціонізму можна прослідкувати на таких рівнях: внутрішньоособистому; мікросоціумі (сім'я); соціальному середовищі; макросоціумі (культура, ЗМІ) [6].

Проведений аналіз наукової літератури дозволяє зробити припущення, що на розвиток перфекціонізму впливають чинники, які умовно можна розділити на три рівні: мікрорівень (особистісні якості, сімейні чинники); мезорівень (навчальні заклади, організація, робочий колектив, тощо); макрорівень (соціально-культурні чинники, ЗМІ та ін.). Отже, перейдемо до більш детального розгляду кожного рівня.

Мікрорівень характеризується індивідуально-психологічними особливостями та внутрішньоособистісними конфліктами, які є чинником появи перфекціоністських тенденцій. Аналіз наукової літератури дозволяє виділити риси особистості, які притаманні перфекціоністам: обов'язковість, педантизм, акуратність, старанність, завзятість, відповідальність, совісність, ревність, тривожність, почуття провини, докори сумління з приводу минулих помилок, відсутність відчуття радості при досягненні успіхів, самокритика, почуття постійної незадоволеності, вибагливість до себе, труднощі в ухваленні рішень, бажання закінчити усі розпочаті справи [6; 16; 18; 19]. Аналізуючи теорію самодетермінації Е.Л. Десі і Р.М. Райана, до суб'єктних характе-

ристик можна віднести показники задоволеності базових потреб (потреби в незалежності, в компетентності, у включеності в між-особистісні стосунки) [5].

Український дослідник, В.В. Грандт, наголошує на такому чинникові перфекціонізму як сором. Особливістю даного емоційного стану є осуд людиною власної поведінки, невдоволеність собою, прикрийсть про скоєний вчинок [6]. Б. Кілборн виділяє два види сорому – нормальний і токсичний [10]. Нормальний сором нагадує людині про людську вразливість та недоліки, є джерелом зміцнення людських зв'язків та створює умови для розвитку соціальності й уважного ставлення до людей. Токсичний сором є деструктивним та пов'язаний із почуттям повного провалу, самокритикою, що призводить до появи почуття безпорадності та безсилового гніву [16].

Перфекціонізм, вибагливість і самовдоволення – це способи сховатися від сорому. Таке трактування узгоджується з описаними А. Адлером невротичними спробами компенсувати істинний або надуманий дефект, викликаний комплексом неповноцінності [1]. К. Хорні стверджувала, що перфекціонізм є невід'ємною частиною «ідеалізованого образу». Намагаючись компенсувати своє почуття неповноцінності, особистість підміняє реальне уявлення про себе на складений нею власний ідеал і, як наслідок, маючи уявлення про себе, як про власний ідеал, людина починає критикувати себе, коли знаходить щось, що суперечить цьому образу [15].

Дослідники вважають, що на формування перфекціонізму впливає статево-рольова ідентичність [20]. Г. Аріна та С. Мартинов з'ясували, що у сфері ціннісних орієнтацій людей, схильних до перфекціонізму виокремлюється гіпертрофована значущість зовнішньої привабливості, а в системі самосприйняття спостерігається дефіцит упевненості в собі [2].

А. Распопова встановила, що на розвиток перфекціонізму найбільше впливають: мотивація досягнення успіху та уникнення невдач, локус контролю, схильність до консерватизму й конформізму [13]. Щодо вікових особливостей, то максимальна взаємозумовленість перфекціонізму та особистісних рис виражена в підлітковому віці. Гендерні особливості прояву перфекціонізму полягають у тому, що жінки більше орієнтовані на перфекціоністські вимоги, що висувуються соціальним оточенням, а чоловіки – на вимоги власної особистості [13].

Більшість дослідників (С. Волікова, Н. Гаранян, М. Елліотт, С. Мелтснер, А. Холмогорова, Т. Юдеева та ін.) вважають, що

перфекціоністська орієнтація первісно має соціально-приписаний характер і вирішальну роль у її виникненні відіграє мікросоціум – вплив сім'ї та сімейного виховання. Дослідники вважають, що батьки-перфекціоністи покладають на дитину великі надії та їй потрібно виправдати батьківські сподівання, примножити їхні досягнення й уникнути їхніх промахів [11]. Джерелом перфекціонізму є дитячий досвід взаємодії з батьками, які не проявляють схвалення та чия любов залежить від результатів діяльності дитини [9; 20]. Дитина відчуває що потрібна лише її функція і на несвідомому рівні така дитина шукає вихід у бездоганному виконанні певних функцій. Важливим елементом сімейного виховання, що зумовлює появу перфекціонізму, є його стиль. Провокуючим фактором є авторитарний стиль виховання, який поєднує високі вимоги, жорсткий дисциплінарний режим і недостатню емоційну підтримку. К. Хорні та Д. Хамачек наголошують на тому, що взаємостосунки з батьками на ранніх етапах життя відіграють визначну роль у розвитку перфекціонізму, та зазначають, що перфекціоністська орієнтація починає формуватися рано, в молодшому шкільному віці, а часом навіть раніше [4]. Хоча більшість дослідників акцентують увагу на тому, що саме юнацький вік є найбільш сенситивним для закріплення як позитивних, адаптивних, так і невротичних, дезадаптивних перфекціоністських тенденцій [4; 7; 8; 19]. Юнацький вік відзначається завершенням формування та становлення особистості. У цьому віці є актуалізованою потреба самопізнання, саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації, що надає особистості можливість здійснення потенціалу власного Я.

До *мезорівня* відносимо соціальне оточення в навчальних закладах, організаціях, робочі колективи, в яких працює і проводить більшу частину свого часу особистість. На відміну від попереднього рівня, який є найбільш стабільним в житті людини, умови соціального оточення змінюються протягом життя. Зі зміною сфери життєдіяльності в житті особистості постійно з'являються нові люди.

На формування перфекціонізму впливає шкільне оточення, однолітки. Встановлено, що високі вимоги до навчання в школах з ускладненою програмою сприяють формуванню деструктивних перфекціоністських тенденцій [17]. С.С. Степанов стверджує, що зі вступом до школи шкільні оцінки є чітким мірилом успіху дитини: статус «круглого відмінника», переможця конкурсів і олімпіад, а згодом – золотого медаліста дозволяє дитині відчути свою значущість, отримати необхідне їй схвалення та участь з

боку найрідніших людей [14]. С.В. Волікова, досліджуючи перфекціонізм на студентській вибірці, встановила зв'язок високого рівня перфекціонізму з конфліктом оціночних диспозицій, що входять в мотив досягнення. Досліджено, що перфекціонізм є чинником студентської дезадаптації – у студентів з високим рівнем перфекціонізму підвищені показники тривог, депресії, суїцидальних намірів, прокрастинації та соціального уникнення [3].

Поява перфекціонізму можлива і в більш дорослому житті. Адже вплив професійного середовища знаходить своє відображення в принципі нерозривної єдності свідомості, особистості та діяльності. Професійна діяльність формує людину та накладає свій відбиток на її особливості [6]. Перфекціонізм може формуватися відповідно до специфіки певної професійної діяльності, також може вплинути на особистісні властивості вже сформованої індивідуальності працівника.

Макрорівень характеризується соціально-культурними чинниками: соціально-політичним устроєм, культурою, ЗМІ, тощо. Перфекціонізм задає певний ритм життєдіяльності сучасної людини, визначає стиль, якість і швидкість її соціальної активності. Майже всі сучасні дослідники дотримуються думки про те, що перфекціонізм – це суб'єктивний, соціально зумовлений психологічний феномен, який не існує поза культурним контекстом. Для повного розуміння цього конструкту необхідно проаналізувати не лише особистісні характеристики, сімейний досвід та взаємостосунки з оточуючими, а й соціально-культурні умови, в яких перебуває особистість [12].

Вітчизняна культурно-історична концепція розглядає як джерело розвитку перфекціонізму особливий соціокультурний дискурс сучасності, який задає специфічні форми та способи соціалізації: культ досконалості, успіху, сили й емоційної стриманості. Саме цей курс досконалості веде до інтеріоризації патологічних патернів саморегуляції та емоційної регуляції, розвитку деструктивних стилів соціальної взаємодії [12].

ЗМІ здійснюють функцію трансляції культурних імперативів, що досить часто мають перфекціоністський характер. Так, наприклад, формування фізичного перфекціонізму як особливого типу, що проявляється в прагненні тілесної досконалості, здійснюється шляхом пропаганди ідеальних модельних стандартів жіночності та атлетичних форм чоловіків, а також вічної молодості людини. Крім стандартів зовнішності, ЗМІ нав'язують модель щасливої людини, причому щастя повинно мати докази

та видимі критерії у вигляді матеріальних цінностей, сімейного статусу, кар'єрних досягнень, тощо [16]. Виявлено пряму залежність між незадоволенням власним тілом і часом, витраченим підлітками й молоддю перед телевізором за переглядом програм «іміджевої та тілесно орієнтованої» тематики [2]. Отже, підводячи підсумки, можна стверджувати, що перфекціонізм – соціально-детерміноване явище, яке залежить від культури й субкультури, до якої належить особистість.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На розвиток перфекціонізму впливають чинники, які умовно можна розділити на три рівні. До мікрорівня ми віднесли особистісні якості та сімейні чинники. Мезорівень характеризується впливом найближчого соціуму (навчальних закладів, професійного оточення). Макрорівень розкрито через вплив соціально-культурних чинників. Перспективою наших подальших досліджень є більш детальне вивчення мезорівня, а саме вплив організаційно-професійних чинників і результату професійної діяльності на формування позитивного перфекціонізму в діяльності науково-педагогічного персоналу вищої школи.

Список використаних джерел

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии / А. Адлер. – М., 1995. – 292 с.
2. Арина Г. А. Средства массовой информации как фактор возникновения озабоченности собственной внешностью в юношеском возрасте / Г. А. Арина // Культурноисторическая психология. – 2009. – № 4. – С. 105–114.
3. Воликова С. В. Родительский перфекционизм – фактор развития эмоциональных нарушений у детей, обучающихся по усложненным программам / С. В. Воликова, А. Б. Холмогорова, А. М. Галкина // Вопросы психологии. – 2006. – №5. – С. 23–32.
4. Гаранян Н.Г. Перфекционизм, депрессия и тревога / Н.Г.Гаранян, А.Б. Холмогорова, Т.Ю. Юдеева // Московский психотерапевтический журнал. – 2001. – №4. – С.18–48.
5. Горская Г.Б. Личностные факторы конструктивности проявлений перфекционизма у старшеклассников / Г.Б. Горская, Е.В. Мантачка // Теория и практика общественного развития. – 2013. – № 8. – С. 123–126.
6. Грандт В. В. Генезис перфекціонізму: теоретична експлікація проблеми / В. В. Грандт // Проблеми сучасної психології:

- збірник наукових праць Державного вищого навчального закладу «Запорізький національний університет» та Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України / За ред. С.Д. Максименка, Н.Ф. Шевченко, М.Г. Ткалич. – Запоріжжя : ЗНУ, 2014. – № 1 (5). – С. 30–35.
7. Грачева И. И. Уровень перфекционизма и содержание идеалов подростков / И. И. Грачева // Психологические исследования личности : сб. работ молодых ученых / отв. редактор Е. А. Чудина. – М. : Изд-во ИП РАН, 2005. – С. 16–36.
  8. Грисенко Н.В. Характер зв'язку перфекціонізму та особистісної зрілості в юнацькому віці / Н.В. Грисенко, К.В.Смолярова // Вісник Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара. Серія Педагогіка і психологія. – 2012. – Вип.18. – Т.20. – №9/1. – С. 65–73.
  9. Грубі Т.В. Сімейні чинники, що впливають на розвиток перфекціонізму особистості / Т.В. Грубі // Київський науково-педагогічний вісник. – 2016. – № 7 (07). – С. 43-50.
  10. Килборн Б. Исчезающие люди: стыд и внешний облик / Б. Килборн. – М. : Когито-Центр, 2007. – 269 с.
  11. Лоза О.О. Перфекціонізм як предмет наукового дослідження: огляд теоретико-емпіричних досліджень / О. О. Лоза // Актуальні проблеми психології / за ред. С.Д. Максименка. – К., 2009. – Т.Х. – Вип 15. – С.296–308.
  12. Павлова В. С. Проблема перфекціонізму особистості та чинників, які впливають на його формування та розвиток / В. С. Павлова // Вісник ОНУ. Серія психологія. – 2013. – Т.18. – Вип. 22. – Ч.3. – С. 8–17.
  13. Распопова А. С. Особенности взаимосвязи перфекционизма и личностных свойств спортсменов / А. С. Распопова // Материалы Всероссийского форума «Молодые учёные – 2010». – М. : Физическая культура, 2010. – С. 171–172.
  14. Степанов С.С. Популярная психологическая энциклопедия / С. С. Степанов. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 672 с.
  15. Хорни К. Невроз и рост личности. Борьба за самопрезентацию [Текст] / К. Хорни ; [пер. с англ.]. – М. : Академический Проект, 2008. – 400 с.
  16. Цыганкова П. В. Перфекционний стиль личности пациентов с нарушением адаптации и суицидальным поведением : автореф. дис. на соиск. науч. степени канд. психол. наук: спец. 19.00.04. «Медицинская психология» / П.В. Цыганкова. – М., 2012. – 32 с.

17. Чепурна Г.Л. Соціально-психологічні особливості перфекціонізму молоді: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи» / Г.Л. Чепурна. – К., 2013. – 20 с.
18. Юдеева Т. Ю. Перфекционизм в структуре разных личностных типов / Т. Ю. Юдеева // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. – 2008. – № 49. – С. 409–414.
19. Ясная В. А. Перфекционизм: история изучения и современное состояние проблемы / В. А. Ясная, С. Е. Ениколопов // Вопросы психологии. – 2007. – №4. – С. 157–167.
20. Hamachek D. E. Psychodynamics of normal and neurotic perfectionism / D. E. Hamachek // Psychology. – 1978. – Vol.15. – P.27–33.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Adler A. Praktika i teorija individual'noj psihologii / A. Adler. – M., 1995. – 292 s.
2. Arina G. A. Sredstva massovoj informacii kak faktor voznikovenija ozabochennosti sobstvennoj vneshnost'ju v junosheskom vozraste / G. A. Arina, S. E. Martynov // Kul'turnoistoricheskaja psihologija. – 2009. – № 4. – S. 105–114.
3. Volikova S. V. Roditel'skij perfekcionizm – faktor razvitija narushenij u detej, obuchajushhijhsja po uslozhnennym programmam / S. V. Volikova, A. B. Holmogorova, A. M. Galkina // Voprosy psihologii. – 2006. – №5. – S. 23–32.
4. Garanjan N.G. Perfekcionizm, depressija i trevoga / N.G.Garanjan // Moskovskij psihoterapevticheskij zhurnal. – 2001. – №4. – S.18–48.
5. Gorskaja G.B. Lichnostnye faktory konstruktivnosti projavlenij perfekcionizma u starsheklassnikov / G.B. Gorskaja, E.V. Mantachka // Teorija i praktika obshhestvennogo razvitija. – 2013. – № 8. – S. 123–126.
6. Grandt V. V. Genezys perfekcionizmu: teoretychna eksplikacija problemy / V. V. Grandt // Problemy suchasnoj' psihologii': zbirnyk naukovyh prac' Derzhavnogo vyshhogo navchal'nogo zakladu «Zaporiz'kyj nacional'nyj universytet» ta Instytutu psihologii' imeni G.S. Kostjuka NAPN Ukrai'ny / Za red. S.D. Maksymenka, N.F. Shevchenko, M.G. Tkalych. – Zaporizhzhja : ZNU, 2014. – № 1 (5). – S. 30–35.
7. Gracheva I. I. Uroven' perfekcionizma i sodержanie idealov podrostkov / I. I. Gra-cheva // Psihologicheskie issledovanija

- lichnosti : sb. robot molodyh uchenyh / otv. re-daktor E. A. Chudina. – M. : Izd-vo IP RAN, 2005. – S. 16–36.
8. Grisenko N.V. Charakter zv'jazku perfekcionizmu ta osobistisnoi zrilosti v junac'komu vici / N.V. Grisenko, K.V. Smoljarova // Visnik Dnipropetrovs'kogo nacional'nogo universitetu imeni Olesja Gonchara. Serija Pedagogika i psihologija. – 2012. – Vip.18. – T.20. – №9/1. – S. 65–73.
  9. Grysenko N.V. Charakter zv'jazku perfekcionizmu ta osobystisnoi' zrilosti v junac'komu vici / N.V. Grysenko, K.V. Smoljarova // Visnyk Dnipropetrovs'kogo nacional'nogo universytetu imeni Olesja Gonchara. Serija Pedagogika i psihologija. – 2012. – Vyp.18. – T.20. – №9/1. – S. 65–73.
  10. Grubi T.V. Simejni chynnyky, shho vplyvajut' na rozvytok perfekcionizmu osobystosti / T.V. Grubi // Kyi'vs'kyj naukovopedagogichnyj visnyk, 2016. – № 7 (07). – С. 43-50.
  11. Loza O.O. Perfekcionizm jak predmet naukovogo doslidzhennja: ogljad teoretiko-empirichnih doslidzhen' / O. O. Loza // Aktual'ni problemi psihologii / za red. S.D. Maksimenka. – K.: Glavnik, 2009. – Т.Х. – Vip 15. – S.296–308.
  12. Pavlova V. S. Problema perfekcionizmu osobystosti ta chynnykiv, jaki vplyvajut' na jogo formuvannja ta rozvytok / V. S. Pavlova // Visnyk ONU. – Serija «psychologija». – 2013. – T.18. – Vyp. 22. – Ch.3. – S. 8–17.
  13. Raspopova A. S. Osobennosty vzajmosvyazy perfektsyonyzma y lychnostnykh svoystv sport-smenov / A. S. Raspopova // Materialy Vserossyyskogo foruma «Molodye uchënye – 2010». – M. : Fyzycheskaya kul'tura, 2010. – S. 171–172.
  14. Stepanov S. S. Populjarnaja psihologicheskaja jenciklopedija / S. S. Stepanov. – M.: Izd-vo Jeksmo, 2005. – 672 s.
  15. Horni K. Nevroz i rost lichnosti. Bor'ba za samoprezentaciju [Tekst] / K. Horni; [per. s angl.]. – M. : Akademicheskij Proekt, 2008. – 400 s.
  16. Tsygankova P. V. Perfekcionnyj stil' lichnosti pacientov s narusheniem adaptacii i suicidal'nym povedeniem : avtoref. dis. na soiskanie nach. stepeni kand. psihol. nauk: spec. 19.00.04. «Medicinskaja psihologija (psihologicheskie nauki)» / P.V. Cygankova. – M., 2012. – 32 s.
  17. Chepurna G.L. Social'no-psihologichni osoblivosti perfekcionizmu molodi: avtoref. dis. na zdobuttja nauk. stupenja kand. psihol. nauk : spec. 19.00.05 «Social'na psihologija; psihologija social'noi roboti» / G.L. Chepurna. – K., 2013. – 20 s.

18. Chepurna G.L. Social'no-psychologichni osoblyvosti perfekcionizmu molodi: avtoref. dys. na zdobuttja nauk. stupenja kand. psychol. nauk : spec. 19.00.05 «Social'na psychologija; psychologija social'noi' roboty» / G.L. Chepurna. – K., 2013. – 20 s.
19. Jasnaja V. A. Perfekcionizm: istorija izuchenija i sovremennoe sostojanie problemi / V. A. Jasnaja, S. E. Enikolopov // Voprosy psihologii. – 2007. – №4. – S. 157–167.
20. Hamachek D. E. Psychodynamics of normal and neurotic perfectionism / D. E. Hamachek // Psychology. – 1978. – Vol.15. – P.27–33.

T.V. Hrubı. Genesis of perfectionism. This article is devoted to the study of genesis of perfectionism. The author analyzed, that for the last time, many foreign and Ukrainian scientists actively study the problem of perfectionism. In the article perfectionism has the meaning of a personality trait, which is characterized by a person's striving for flawlessness and setting excessively high performance standards, accompanied by overly critical self-evaluations and concerns regarding others' evaluations. In the article, the perfectionism is characterized by the desire to achieve high personal standards (moral, aesthetic, intellectual).

The author, based on existing approaches, developed the model of perfectionism. In the article, factors, that have influence on the development of perfectionism, are divided, conditionally, into three levels: micro-level, meso-level and macro-level. It was investigated, that micro-level is characterized by the personal characteristics and internal conflicts. In the article, author characterized personality traits that have contribute to the development of perfectionism: pedantry, jealousy, accuracy, diligence, perseverance, responsibility, conscientiousness, anxiety, remorse about the mistakes of the past, lack of sense of joy at success achievement, self-criticism, sense of constant dissatisfaction, demands on oneself, difficulties in making decisions, the desire to finish all started things etc. It is investigated, that meso-level is characterized by the relationships in the educational institutions (schools, colleges, higher education institutions etc.), organizations, collectives in which the personality operates and spends most of time. The author described the active influence of school on formation of perfectionism, but the appearance of perfectionism is possible in adult life. In the article, the link between professional experience, its imprint and personality is considered. It is investigated, that macro-level is characterized by the culture, media, cult of perfection, etc.

Key words: perfectionism, genesis, micro-level, meso-level macro-level, personality traits, family, colleagues, society, culture.

Received February 10, 2016

Revised March 23, 2016

Accepted April 24, 2016